

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ Історія зарубіжних політичних вчень та політичної думки України

Назва дисципліни

Галузь знань – С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
Спеціальність – С2 Політологія
Рівень вищої освіти – Перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма – Політологія
Обсяг дисципліни – 9 кредитів ЄКТС, **Шифр дисципліни** – ОФП.01.
Мова навчання – українська
Статус дисципліни: обов'язкова (цикл фахової підготовки)
Факультет – Міжнародних відносин і права
Кафедра – Міжнародної комунікації та політології

Форма здобуття освіти	Курс	Семестр	Обсяг дисципліни		Кількість годин							Курсовий проєкт	Курсова робота	Форма семестрового контролю	
					Аудиторні заняття					Самостійна робота, в т.ч. ІРС	Залік			Іспит	
			Кредити ЄКТС	Години	Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття						
Д	1	1	5.0	150	66	32	-	-	34	84	-	-	-	+	
Д	1	2	4.0	120	50	32	-	-	18	100	-	-	-	+	
Разом ДФ			9.0	270	116	68	-	-	52	184	-	-	-	+	
З	1	1	5.0	150	12	8	-	-	4	138	-	-	-	+	
З	1	2	4.0	120	10	6	-	-	4	110	-	-	-	+	
Разом ЗФ			9.0	270	22	14	-	-	8	248	-	-	-	+	

Робоча програма складена на основі освітньої професійної

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Політологія», за спеціальністю С2 Політологія

Робоча програма складена ДОКТ. психол. наук, доцент Олесь ПОСВІСТАК
 Підпис(и) автора(ів) Науковий ступінь, вчене звання, Ім'я, ПРІЗВИЩЕ автора(ів)

Схвалена на засіданні кафедри Міжнародної комунікації та політології

Протокол від 29 серпня 2025 р. № 1. Зав. кафедри Ольга ЗАСЛАВСЬКА
 Підпис Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Робоча програма розглянута та схвалена вченою радою факультету Міжнародних відносин і права
 Голова вченої ради факультету Юрій МУДРИК
 Підпис Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Хмельницький, 2025

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

Посада	Назва кафедри	Підпис	Ім'я, ПРИЗВИЩЕ
Гарант ОП	Міжнародної комунікації та політології		<u>Ольга ЗАСЛАВСЬКА</u>

3 Пояснювальна записка

Дисципліна "Історія зарубіжних політичних вчень і політичної думки України" є однією із обов'язкових дисциплін і займає провідне місце у фаховій підготовці здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, очної (денної) (далі – денної) та заочної форм здобуття вищої освіти, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Політологія» в межах спеціальності С2 «Політологія».

Пререквізити – ОЗП.04 Політична історія зарубіжних країн.

Кореквізити – ОЗП.09 Філософія; ОЗП.10 Соціологія; ОФП.02 Теорія держави і права; ОФП.04 Загальна теорія політики; ОФП.24 Переддипломна практика; ОФП.25 Кваліфікаційна робота.

Відповідно до освітньої програми дисципліна сприяє забезпеченню:

компетентності: ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки. ЗК01. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності. ФК02. Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки. ФК03. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах. ФК05. Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування

програмні результати навчання: ПРН01. Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності. ПРН07. Розуміти історію, закономірності та етапи розвитку предметної сфери політології, знати її цінності та досягнення. ПРН09. Вміти застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки. ПРН10. Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах. ПРН12. Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

Мета дисципліни – сформувати у здобувачів вищої освіти комплексне розуміння генези та еволюції політичних ідей у різних історичних, соціальних та цивілізаційних контекстах; хронологічно прослідкувати, проаналізувати та співставити основні класичні та сучасні зарубіжні та вітчизняні політичні вчення, оцінити їх роль та значення для політичного розвитку суспільства.

Предмет дисципліни. Політичні теоретичні ідеї, концепції, вчення в широкому контексті політичних подій та явищ.

Завдання дисципліни. Ознайомити студентів із методологією аналізу політичних ідей, концепцій, теорій і методикою їх професійної оцінки; навчити студентів системному підходу до вивчення політичних вчень; показати на історичному досвіді практичне значення теоретичних знань про політику; спонукати студентів до інтелектуального осмислення і практичного застосування політичних ідей у зв'язку із їх майбутньою діяльністю.

Результати навчання. Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен: вміло використовувати понятійний апарат; застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки; робити аналіз та узагальнення конкретно-історичного матеріалу, давати оцінку історичним подіям, явищам, постатям; опрацьовувати історичні джерела, монографічну літературу та наукові статті; аналізувати владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку, діяльність політичних акторів та інститутів у різних контекстах їх функціонування; вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах, використовуючи конкретно-історичний та аналітичний матеріал.

4 Структура залікових кредитів дисципліни

	Кількість годин, відведених на:					
	Денна форма			Заочна форма		
	Лекції	Практичні заняття	СРС	Лекції	Практичні заняття	СРС
Семестр 1						
1. Вступ у історію зарубіжних політичних вчень та політичної думки України.	2	2	5	2		8
2. Політична думка Стародавнього Сходу.	2	2	5	2		8
3. Політичні вчення Стародавньої Греції та Стародавнього Риму.	6	6	5	2		24
4. Політичні вчення періоду Середніх віків.	4	4	5	2		16
5. Політичні вчення періодів Відродження та Реформації.	4	4	5			16
6. Політичні концепції доби буржуазних революцій XVII століття.	2	2	5			8
7. Політичні вчення утопічного характеру XVI-XVII століть.	2	2	5			8
8. Політичні концепції європейського Просвітництва.	2	2	5			8
9. Північноамериканська політична думка просвітницької доби.	2	2	5			8
10. Становлення теоретичних моделей держави в концепціях XVIII – сер. XIX ст.	2	2	5		2	8
11. Особливості соціально-політичної думки Західної Європи кін. XIX – поч. XX ст.	2	2	5		2	8
12. Методологічні підходи до аналізу політичного у XX-XXI століть.	2	4	9			18
Разом за семестр	32	34	84	8	4	138
Семестр 2						
13. Основні доктринальні підходи до	2		5	2		7

вивчення політичної дійсності. Лібералізм та неолібералізм.						
14. Політичні ідеї представників консерватизму та неоконсерватизму.	2	2	5	2		7
15. Політична доктрина міжнародної соціал-демократії.	2		4	2		7
16. Політичні ідеї представників німецького націонал-соціалізму, італійського фашизму та комунізму.	4	2	8			14
17. Ідейно-політичні течії сучасності.	4	2	8		2	14
18. Політична думка Київської та Галицько-Волинської Русі (IX – XIV ст.).	2	2	4			7
19. Політична думка в Україні за литовсько-польської доби (XIV – пер. пол. XVII ст.).	2		4			7
20. Українська політична думка в добу визвольних змагань XVII століття.	2	2	4			7
21. Українська політична думка періоду занепаду козацько- гетьманської держави (кінець XVII – XVIII століття).	2		4			7
22. Українська політична думка першої половини XIX століття.	2	2	4			7
23. Розвиток політичної думки в Україні у другій пол. XIX ст.	2		4			7
24. Політична думка України на зламі XIX–XX століть.	2	2	4			7
25. Основні напрями розвитку політичної думки в Україні XX ст.	4	2	8		2	6
26. Політична думка на еміграції та в незалежній Україні.		2	4			6
Разом за семестр	32	18	70	6	4	110
Разом	68	52	154	14	8	252

5 Програма навчальної дисципліни

5.1 Зміст лекційного курсу для студентів *денної* форми здобуття освіти

Номер лекції	Перелік тем лекцій, їх анотації	Тривалість лекції, год.
Семестр 1		
1	Вступ у історію зарубіжних політичних вчень та політичної думки України. Об'єкт та предмет дисципліни "Історія зарубіжних політичних вчень та політичної думки України". Основні поняття і категорії. Структура і функції курсу. Завдання і значення курсу «Історія зарубіжних політичних вчень та політичної думки України». Методи історії зарубіжних політичних вчень та політичної думки України. Періодизація історії зарубіжних політичних вчень та політичної думки України. Літ.: [1] с. 3-4; [2] с. 8-14; [3].	2
2	Політична думка Стародавнього Сходу. Особливості політичної думки країн Стародавнього Сходу. Релігійно-міфологічні уявлення про державу і політику в країнах Стародавнього Сходу в II-I тис. до н.е. Стародавня Індія: політичні ідеї брахманізму, раннього буддизму та індуїзму. Стародавній Китай: вчення Конфуція про державу. Концепція держави Мо-Цзи. Даосизм. Держава і закон у поглядах китайських легістів. Загальне і особливе в політичних ідеях країн Стародавнього Сходу. Літ.: [1] с. 331, 709; [2] с. 14-65; [3].	2
3	Політичні вчення Стародавньої Греції та Стародавнього Риму. Заняття 1. Політичні ідеали античного суспільства. Поліс і закон за Гераклітом. Ідеї про право і державу Демокріта. Софізм. Морально-політична проблематика у творчості Сократа. Вчення Платона про ідеальну державу в трактатах "Держава" і "Закони"; їх порівняльна, характеристика. Літ.: [1] с. 35, 530; [2] с. 65-78; [3].	2
4	Політичні вчення Стародавньої Греції та Стародавнього Риму. Заняття 2. Політичні ідеї Аристотеля. Мотиви аполітичності у вченні Епікура. Політичні погляди Полібія. Античні уявлення про демократію: загальна характеристика. Літ.: [1] с. 35, 536; [2] с. 14-65; [3].	2
5	Політичні вчення Стародавньої Греції та Стародавнього Риму. Заняття 3. Вплив політичного життя римського суспільства на формування політичних концепцій. Основні напрямки політичної думки у Стародавньому Римі. Політичні погляди Марка Туллія Цицерона. Політичні ідеї в етико-соціальному вченні стоїцизму. Погляди Сенеки. Літ.: [1] с. 582, 695; [2] с. 108-123; [3].	2
6	Політичні вчення періоду Середніх віків. Заняття 1. Політична думка епохи Середньовіччя: загальна характеристика. Християнський та політичний ідеал у творчості Аврелія Августина. Вплив ідей Августина на розвиток теологічного світогляду доби Середньовіччя. Політичні погляди Томи Аквінського. Арабське середньовічне політичне знання. Літ.: [1] с. 6, 13; [2] с. 123-167; [3].	2
7	Політичні вчення періоду Середніх віків. Заняття 2. Вчення про закон і	2

	державу Марсилія Падуанського. Політичні ідеї середньовічних ересів. Політична думка Візантії. Літ.: [1] с. 512; [2] с. 139-152; [3].	
8	Політичні вчення періодів Відродження та Реформації. Заняття 2. Передумови виникнення та загальна характеристика реформаційного руху в Західній і Центральній Європі на початку XVI ст. Ідеолог бюргерської реформації у Німеччині Мартін Лютер і його "95 тез", Томас Мюнцер. Проповідь утворення революційним шляхом "християнської спілки і братерства". Погляди Жана Кальвіна на співвідношення церкви і держави. Використання ідей Кальвіна монархомахами (тираноборцями) у другій половині XVI - початку XVII ст. Літ.: [1] с. 395, 464; [2] с. 187-216; [3].	2
9	Політичні вчення періодів Відродження та Реформації. Заняття 1. Загальна характеристика ідей епохи Відродження і Реформації. Політичне вчення Нікколо Макіавеллі. Державець і народ: їх взаємодія та місце у державному управлінні. Принципи державної політики. Сутність макіавеллізму. Вчення Жана Бодена про право і державу. Вчення про державний суверенітет. Обґрунтування абсолютної монархії. Літ.: [1] с. 403; [2] с. 187-201; [3].	2
10	Політичні концепції доби буржуазних революцій XVII століття. Вплив буржуазних революцій у Нідерландах та Англії на формування нових політичних ідей. Загальна характеристика теорії природного права. Основні напрями політичної думки в Нідерландах. Г. Гроцій. Вчення Б. Спінози про державу та межі державної влади. Основні напрями політичної думки в період Англійської революції XVII ст. Т. Гоббс: концепція державного абсолютизму, розмежування публічної і приватно-правової сфер дії прав і обов'язків монарха і громадян. Дж. Локк: теорія розподілу влади. Літ.: [1] с. 164, 392, 607; [2] с. 216-232; [3].	2
11	Політичні вчення утопічного характеру XVI-XVII століть. Утопія та традиція в політичній теорії та політичному процесі. Передумови появи утопічних вчень в Англії та їх перша творча форма – «Утопія» Томаса Мора. Розвиток утопічної політичної думки в Італії. «Місто Сонця» Томмазо Кампанелли. Літ.: [1] с. 273, 250; [2] с. 233-257; [3].	2
12	Політичні концепції європейського Просвітництва. Загальна характеристика просвітницьких політичних концепцій. Політичні вчення поміркованого крила просвітницького руху у Франції. Вольтер. Ш.-Л.Монтеск'є. Політичні ідеї радикального та революційно-демократичного спрямування. Ж.-Ж. Руссо. Літ.: [1] с. 135, 572; [2] с. 258-273; [4] с. 7-48.	2
13	Північноамериканська політична думка просвітницької доби. Соціально-політичні умови розвитку політичної думки Північної Америки у другій половині XVIII ст. Демократичний радикалізм Т. Пейна, ліберальний демократизм Т.Джефферсона та теорія федералізму О.Гамільтона. Ідеї республіканського правління та федералізму в	2

	політичних поглядах Дж. Медісона, Дж. Адамса та Б. Франкліна. Літ.: [1] с. 7, 425; [2] с. 258-273; [4] с. 88-115.	
14	Становлення теоретичних моделей держави в концепціях XVIII – сер. XIX ст. Просвітницька думка Англії (А. Сміта, Дж. Ст. Мілль). Етичні та політичні ідеї в Німеччині к. XVIII – п. XIX ст. (І. Кант, Г. В. Ф. Гегель). Політичні ідеї ідеологів європейських національних рухів XIX ст. (Дж. Мадзіні, Т. Масарик). Соціалізм- утопізм (Р. Оуен, А. Сен-Симон, Ш. Фур'є). Соціально-історичні передумови політичного вчення марксизму. Марксистські погляди на походження, сутність і класово-насильницький характер держави. Вчення марксистів про соціалістичну революцію та диктатуру пролетаріату. Літ.: [1] с. 151, 274, 399, 709; [2] с. 321-335; [3].	2
15	Особливості соціально-політичної думки Західної Європи кін. XIX – поч. XX ст. Теорія політики Макса Вебера .Теорія демократії Жареля-Алексіса-Кререля де Токвіля. Теорія еліт і політичного (правлячого) класу Вільфредо Парето, Гаetano Москою та Робертом Міхельсом Літ.: [1] с. 112, 442, 455; [2] с. 351-369; [4] с. 351-409.	2
16	Методологічні підходи до аналізу політичного у XX-XXI століть. Заняття 1. «Реалістичні» тенденції в політичній науці. Теорії інституціоналізму. Біхевіоралістичні теорії політики. Розвиток і конституювання основ політологічної науки. Нормативні теорії влади і демократії. Теорії системного та структурно- функціонального аналізу політики. Літ.: [1] с. 18, 216, 266; [2] с. 398-511; [5].	2
Семестр 2		
18	Основні доктринальні підходи до вивчення політичної дійсності. Лібералізм та неолібералізм. Основні доктринальні підходи до вивчення політичної дійсності. Ліберальний напрям у політичних вченнях кін. XVIII – першої пол. XIX ст. Становлення соціального лібералізму. Кейнсіанство. Німецька школа неолібералізму. Ордолібералізм. Радикальні течії неолібералізму. Літ.: [1] с. 351-409; [2] с. 689-706.	2
19	Політичні ідеї представників консерватизму та неоконсерватизму. Сутнісна характеристика консерватизму. Консервативний напрям у політичних ученнях XVIII – XIX ст. Неоконсервативна політична ідеологія: зміст, умови виникнення, представники-засновники. Літ.: [1] с. 272, 632; [2] с. 707-724.	2
20	Політична доктрина міжнародної соціал-демократії. Історичні витоки та основні етапи розвитку політичної доктрини соціал-демократії. Основні течії міжнародного соціалістичного руху. Еволюція програмних засад соціал-демократії після Другої світової війни. Літ.: [1] с. 73, 531; [2] с. 725-742.	2
21	Політичні ідеї представників німецького націонал-соціалізму,	2

	італійського фашизму та комунізму. Заняття 1. Вплив суспільно-політичних трансформацій в Німеччині та Італії після Першої світової війни на зародження політичних доктрин фашизму та націонал-соціалізму. Їх інтелектуальні джерела. Фашистська доктрина влади і держави. Політичні погляди Б. Муссоліні. Політичні погляди А. Гітлера. Зміст націонал-соціалізму. Літ.: [1] с. 461; [2] с. 743-761.	
22	Політичні ідеї представників німецького націонал-соціалізму, італійського фашизму та комунізму. Заняття 2. Поняття комунізму та його немарксистські теоретики. Ленінський та сталінський етапи розвитку комунізму. Комуністично- радянська доктрина керівників КПРС післясталінського періоду. Погляди теоретиків єврокомунізму, маоїзму, гевардизму. Ідеї «чучхе». Літ.: [1] с. 374, 415; [2] с. 846-862.	2
23	Ідейно-політичні течії сучасності. Заняття 1. Політичні ідеї представників націоналізму. Політичні ідеї представників фемінізму. Політична теорія екстремізму. Літ.: [1]; [2] с. 762-813	2
24	Ідейно-політичні течії сучасності. Заняття 2. Політичні підходи представників екологізму. Політичні ідеї представників технократизму. Політичні ідеї представників популізму. Літ.: [1] с. 698; [2] с. 833-845, 881-899.	2
25	Політична думка Київської та Галицько-Волинської Русі (IX – XIV ст.). Загальна характеристика та особливості формування і розвитку політичної думки княжої доби. Історико-політичні та літературно-історичні твори та їхнє значення у створенні і розвитку української політичної думки Київської Русі. Політичні ідеї в Галицько-Волинській державі. Літ.: [6] с. 16-36; [13] с. 5-19.	2
26	Політична думка в Україні за литовсько-польської доби (XIV – пер. пол. XVII ст.). Особливості розвитку політичної думки. Політичні погляди зачинателів гуманістичної культури в Україні. Політичний ідеал у творчості полемістів. Суспільно-політичні погляди представників Острозької академії. Літ.: [6] с. 37-46; [13] с. 20-30.	2
27	Українська політична думка в добу визвольних змагань XVII століття. Загальна характеристика умов формування суспільно-політичної думки в добу визвольних змагань. Політичні погляди П. Могили, І. Борецького, І. Гізеля, Ю. Немирича, Ф. Софоновича. Державницька концепція Б. Хмельницького. Літ.: [6] с. 76-99; [13] с. 25-30.	2
28	Українська політична думка періоду занепаду козацько-гетьманської держави (кінець XVII – XVIII століття). Політичні ідеї представників духовенства (С. Яворський, Ф. Прокопович). Політичні ідеї українських гетьманів (І. Мазепа, П. Орлик). «Бендерська» конституція. Політичні ідеї у козацьких літописах (С. Величка, Г. Граб'янки). «Просвітницький»	2

	напря́м політичної думки (Я. Козельський, М. Козачинський, С. Десницький, В. Каразін). Суспільно-політичний ідеал Г. Сковороди. Літ.: [6] с. 100-126; [13] с. 25-30.	
29	Українська політична думка першої половини XIX століття. Відродження української політологічної думки в умовах Українського національного відродження: основні риси і спрямування. Політична доктрина Кирило- Мефодіївського товариства (1846–1847 рр.). Політична думка на теренах західноукраїнських земель у складі Австрійської (Австро-Угорської) імперій у XIX столітті. Літ.: [6] с. 127-165; [13] с. 31-58.	2
30	Розвиток політичної думки в Україні у другій пол. XIX ст. Особливості розвитку політичних ідей на українських землях другої половини XIX століття. Соціально-політичні погляди В. Антоновича, М. Драгоманова, С.Подолінського, М. Павлика та О. Терлецького. Ідеї державності та національного відродження в концепції І. Франка періоду 1880-1900 рр. Літ.: [6] с. 193-239; [13] с. 37-58.	2
31	Політична думка України на зламі XIX–XX століть. Історичні умови розвитку політичної думки на зламі XIX–XX століть. Ідейна еволюція І. Франка. Політичний модернізм Лесі Українки. Український націоналізм М.Міхновського. Ліберальні ідеї Б. Кістяківського. Літ.: [6] с. 216-239; [13] с. 59-66.	2
32	Основні напрями розвитку політичної думки в Україні XX ст. Націоналістичний напрям у вітчизняній політичній думці. Консервативний напрям політичного думання 20-30-х рр. XX ст. Комуністичний і соціалістичний напрями у вітчизняній політичній думці. Український націонал-комунізм як відгалуження національної революції 1917 р. Політична думка в радянській Україні в період непу. Політична думка в радянській Україні в 1930-х роках. Літ.: [6] с. 262-317; [13] с. 67-72.	2
33	Основні напрями розвитку політичної думки в Україні XX ст. Загальна характеристика ідеології українського національно–визвольного руху 40 –50 –х років та особливості розвитку української політичної думки цього періоду. Утворення УГВР та її програмні документи. Критика тоталітаризму та імперіалізму. Політичні ідеї представників українського дисидентського руху 1960- 1980-х років. Літ.: [6] с. 452-515; [13] с. 91-96.	2
Разом		64

Перелік оглядових лекцій для студентів заочної форми навчання

Номер лекції	Перелік тем лекцій, їх анотації	Тривалість лекції, год.
Семестр 1		
1	Вступ у історію зарубіжних політичних вчень та політичної думки України. Об'єкт та предмет дисципліни "Історія зарубіжних політичних	2

	вчень та політичної думки України". Основні поняття і категорії. Структура і функції курсу. Завдання і значення курсу «Історія зарубіжних політичних вчень та політичної думки України». Методи історії зарубіжних політичних вчень та політичної думки України. Періодизація історії зарубіжних політичних вчень та політичної думки України. Літ.: [1] с. 3-4; [2] с. 8-14; [3].	
2	Політичні вчення Стародавньої Греції та Стародавнього Риму. Заняття 1. Політичні ідеали античного суспільства. Поліс і закон за Гераклітом. Ідеї про право і державу Демокріта. Софізм. Морально-політична проблематика у творчості Сократа. Вчення Платона про ідеальну державу в трактатах "Держава" і "Закони"; їх порівняльна характеристика. Літ.: [1] с. 35, 530; [2] с. 65-78; [3].	2
3	Політичні вчення періоду Середніх віків. Політична думка епохи Середньовіччя: загальна характеристика. Християнський та політичний ідеал у творчості Аврелія Августина. Вплив ідей Августина на розвиток теологічного світогляду доби Середньовіччя. Політичні погляди Томи Аквінського. Арабське середньовічне політичне знання. Літ.: [1] с. 6, 13; [2] с. 123-167; [3].	2
4	Політичні вчення періоду Середніх віків. Політична думка епохи Середньовіччя: загальна характеристика. Християнський та політичний ідеал у творчості Аврелія Августина. Вплив ідей Августина на розвиток теологічного світогляду доби Середньовіччя. Політичні погляди Томи Аквінського. Арабське середньовічне політичне знання. Вчення про закон і державу Марсилія Падуанського. Політичні ідеї середньовічних єресів. Політична думка Візантії. Літ.: [1] с. 512; [2] с. 139-152; [3].	2
Семестр 2		
4	Основні доктринальні підходи до вивчення політичної дійсності. Лібералізм та неолібералізм. Основні доктринальні підходи до вивчення політичної дійсності. Ліберальний напрям у політичних вченнях кін. XVIII – першої пол. XIX ст. Становлення соціального лібералізму. Кейнсіанство. Німецька школа неолібералізму. Ордолібералізм. Радикальні течії неолібералізму. Літ.: [1] с. 351-409; [2] с. 689-706.	2
5	Політичні ідеї представників консерватизму та неоконсерватизму. Сутнісна характеристика консерватизму. Консервативний напрям у політичних ученнях XVIII – XIX ст. Неоконсервативна політична ідеологія: зміст, умови виникнення, представники-засновники. Літ.: [1] с. 272, 632; [2] с. 707-724.	2
6	Політична доктрина міжнародної соціал-демократії. Історичні витоки та основні етапи розвитку політичної доктрини соціал-демократії. Основні течії міжнародного соціалістичного руху. Еволюція програмних засад соціал-демократії після Другої світової війни.	2

	Літ.: [1] с. 73, 531; [2] с. 725-742.	
Разом		14

4.2 Зміст семінарських занять

Перелік семінарських занять для студентів *денної* форми навчання

Номер лекції	Теми семінарських занять	Тривалість лекції, год.
Семестр 1		
1	Вступ у історію зарубіжних політичних вчень та політичної думки України. Об'єкт та предмет дисципліни "Історія зарубіжних політичних вчень та політичної думки України". Основні поняття і категорії. Структура і функції курсу. Завдання і значення курсу «Історія зарубіжних політичних вчень та політичної думки України». Методи історії зарубіжних політичних вчень та політичної думки України. Періодизація історії зарубіжних політичних вчень та політичної думки України. Літ.: [1] с. 3-4; [2] с. 8-14; [3].	2
2	Політична думка Стародавнього Сходу. Особливості політичної думки країн Стародавнього Сходу. Релігійно-міфологічні уявлення про державу і політику в країнах Стародавнього Сходу в II-I тис. до н.е. Стародавня Індія: політичні ідеї брахманізму, раннього буддизму та індуїзму. Стародавній Китай: вчення Конфуція про державу. Концепція держави Мо-Цзи. Даосизм. Держава і закон у поглядах китайських легістів. Загальне і особливе в політичних ідеях країн Стародавнього Сходу. Літ.: [1] с. 331, 709; [2] с. 14-65; [3].	2
3	Політичні вчення Стародавньої Греції та Стародавнього Риму. Заняття 1. Політичні ідеали античного суспільства. Поліс і закон за Гераклітом. Ідеї про право і державу Демокріта. Софізм. Морально-політична проблематика у творчості Сократа. Вчення Платона про ідеальну державу в трактатах "Держава" і "Закони"; їх порівняльна характеристика. Літ.: [1] с. 35, 530; [2] с. 65-78; [3].	2
4	Політичні вчення Стародавньої Греції та Стародавнього Риму. Заняття 2. Політичні ідеї Аристотеля. Мотиви аполітичності у вченні Епікура. Політичні погляди Полібія. Античні уявлення про демократію: загальна характеристика. Літ.: [1] с. 35, 536; [2] с. 14-65; [3].	2
5	Політичні вчення Стародавньої Греції та Стародавнього Риму. Заняття 3. Вплив політичного життя римського суспільства на формування політичних концепцій. Основні напрямки політичної думки у Стародавньому Римі. Політичні погляди Марка Туллія Цицерона. Політичні ідеї в етико-соціальному вченні стоїцизму. Погляди Сенеки. Літ.: [1] с. 582, 695; [2] с. 108-123; [3].	2
6	Політичні вчення періоду Середніх віків. Заняття 1. Політична думка епохи Середньовіччя: загальна характеристика. Християнський та	2

	політичний ідеал у творчості Аврелія Августина. Вплив ідей Августина на розвиток теологічного світогляду доби Середньовіччя. Політичні погляди Томи Аквінського. Арабське середньовічне політичне знання. Літ.: [1] с. 6, 13; [2] с. 123-167; [3].	
7	Політичні вчення періоду Середніх віків. Заняття 2. Вчення про закон і державу Марсилія Падуанського. Політичні ідеї середньовічних ересів. Політична думка Візантії. Літ.: [1] с. 512; [2] с. 139-152; [3].	2
8	Політичні вчення періодів Відродження та Реформації. Заняття 2. Передумови виникнення та загальна характеристика реформаційного руху в Західній і Центральній Європі на початку XVI ст. Ідеолог бюргерської реформації у Німеччині Мартін Лютер і його "95 тез", Томас Мюнцер. Проповідь утворення революційним шляхом "християнської спілки і братерства". Погляди Жана Кальвіна на співвідношення церкви і держави. Використання ідей Кальвіна монархомахами (тираноборцями) у другій половині XVI - початку XVII ст. Літ.: [1] с. 395, 464; [2] с. 187-216; [3].	2
9	Політичні вчення періодів Відродження та Реформації. Заняття 1. Загальна характеристика ідей епохи Відродження і Реформації. Політичне вчення Нікколо Макіавеллі. Державець і народ: їх взаємодія та місце у державному управлінні. Принципи державної політики. Сутність макіавеллізму. Вчення Жана Бодена про право і державу. Вчення про державний суверенітет. Обґрунтування абсолютної монархії. Літ.: [1] с. 403; [2] с. 187-201; [3].	2
10	Політичні концепції доби буржуазних революцій XVII століття. Вплив буржуазних революцій у Нідерландах та Англії на формування нових політичних ідей. Загальна характеристика теорії природного права. Основні напрями політичної думки в Нідерландах. Г. Гроцій. Вчення Б. Спінози про державу та межі державної влади. Основні напрями політичної думки в період Англійської революції XVII ст. Т. Гоббс: концепція державного абсолютизму, розмежування публічної і приватно-правової сфер дії прав і обов'язків монарха і громадян. Дж. Локк: теорія розподілу влади. Літ.: [1] с. 164, 392, 607; [2] с. 216-232; [3].	2
11	Політичні вчення утопічного характеру XVI-XVII століть. Утопія та традиція в політичній теорії та політичному процесі. Передумови появи утопічних вчень в Англії та їх перша творча форма – «Утопія» Томаса Мора. Розвиток утопічної політичної думки в Італії. «Місто Сонця» Томмазо Кампанелли. Літ.: [1] с. 273, 250; [2] с. 233-257; [3].	2
12	Політичні концепції європейського Просвітництва. Загальна характеристика просвітницьких політичних концепцій. Політичні вчення поміркованого крила просвітницького руху у Франції. Вольтер. Ш.-Л.Монтеск'є. Політичні ідеї радикального та революційно-демократичного спрямування. Ж.-Ж. Руссо. Літ.: [1] с. 135, 572; [2] с. 258-273; [4] с. 7-48.	2

13	Північноамериканська політична думка просвітницької доби. Соціально- політичні умови розвитку політичної думки Північної Америки у другій половині ХУІІІ ст. Демократичний радикалізм Т. Пейна, ліберальний демократизм Т.Джефферсона та теорія федералізму О. Гамільтона. Ідеї республіканського правління та федералізму в політичних поглядах Дж. Медісона, Дж. Адамса та Б. Франкліна. Літ.: [1] с. 7, 425; [2] с. 258-273; [4] с. 88-115.	2
14	Становлення теоретичних моделей держави в концепціях ХVІІІ – сер. ХІХ ст. Просвітницька думка Англії (А. Сміта, Дж. Ст. Мілль). Етичні та політичні ідеї в Німеччині к. ХVІІІ – п.ХІХ ст. (І. Кант, Г. В. Ф. Гегель). Політичні ідеї ідеологів європейських національних рухів ХІХ ст. (Дж. Мадзіні, Т. Масарик). Соціалізм- утопізм (Р. Оуен, А. Сен-Симон, Ш. Фур'є).Соціально-історичні передумови політичного вчення марксизму. Марксистські погляди на походження, сутність і класово-насильницький характер держави. Вчення марксистів про соціалістичну революцію та диктатуру пролетаріату. Літ.: [1] с. 151, 274, 399, 709; [2] с. 321-335; [3].	2
15	Особливості соціально-політичної думки Західної Європи кін. ХІХ – поч. ХХ ст. Теорія політики Макса Вебера .Теорія демократії Жареля-Алексіса-Кререля де Токвіля. Теорія еліт і політичного (правлячого) класу Вільфредо Парето, Гаetano Москою та Робертом Міхельсом Літ.: [1] с. 112, 442, 455; [2] с. 351-369; [4] с. 351-409.	2
16	Методологічні підходи до аналізу політичного у ХХ-ХХІ століть. Заняття 1. «Реалістичні» тенденції в політичній науці. Теорії інституціоналізму. Біхевіоралістичні теорії політики. Розвиток і конституювання основ політологічної науки. Нормативні теорії влади і демократії. Теорії системного та структурно- функціонального аналізу політики. Літ.: [1] с. 18, 216, 266; [2] с. 398-511; [5].	2
17	Методологічні підходи до аналізу політичного у ХХ-ХХІ століть. Заняття 2. Компаративний і комунікативний аналіз політики. Теорії політичної модернізації: від інституціоналізму до раціоналізму. Технократично-сцієнтичні концепції політичного розвитку. Літ.: [2] с. 614-668; [5] с. 284-530.	2
	Разом за семестр	34
Семестр 2		
1	Політичні ідеї представників консерватизму та неоконсерватизму. Сутнісна характеристика консерватизму. Консервативний напрям у політичних ученнях ХVІІІ – ХІХ ст. Неоконсервативна політична ідеологія: зміст, умови виникнення, представники-засновники. Літ.: [1] с. 272, 632; [2] с. 707-724.	2
2	Політичні ідеї представників німецького націонал-соціалізму, італійського фашизму та комунізму. Заняття 1. Вплив суспільно-політичних трансформацій в Німеччині та Італії після Першої	2

	світової війни на зародження політичних доктрин фашизму та націонал-соціалізму. Їх інтелектуальні джерела. Фашистська доктрина влади і держави. Політичні погляди Б. Муссоліні. Політичні погляди А. Гітлера. Зміст націонал-соціалізму. Літ.: [1] с. 461; [2] с. 743-761.	
3	Ідейно-політичні течії сучасності. Заняття 1. Політичні ідеї представників націоналізму. Політичні ідеї представників фемінізму. Політична теорія екстремізму. Літ.: [1]; [2] с. 762-813.	2
4	Політична думка Київської та Галицько-Волинської Русі (IX – XIV ст.). Загальна характеристика та особливості формування і розвитку політичної думки княжої доби. Історико-політичні та літературно-історичні твори та їхнє значення у створенні і розвитку української політичної думки Київської Русі. Політичні ідеї в Галицько-Волинській державі. Літ.: [6] с. 16-36; [13] с. 5-19.	2
5	Українська політична думка в добу визвольних змагань XVII століття. Загальна характеристика умов формування суспільно-політичної думки в добу визвольних змагань. Політичні погляди П. Могили, І. Борецького, І. Гізеля, Ю. Немирича, Ф. Софоновича. Державницька концепція Б. Хмельницького. Літ.: [6] с. 76-99; [13] с. 25-30.	2
6	Українська політична думка першої половини XIX століття. Відродження української політологічної думки в умовах Українського національного відродження: основні риси і спрямування. Політична доктрина Кирило- Мефодіївського товариства (1846–1847 рр.). Політична думка на теренах західноукраїнських земель у складі Австрійської (Австро-Угорської) імперій у XIX столітті. Літ.: [6] с. 127-165; [13] с. 31-58.	2
7	Політична думка України на зламі XIX–XX століть. Історичні умови розвитку політичної думки на зламі XIX–XX століть. Ідейна еволюція І. Франка. Політичний модернізм Лесі Українки. Український націоналізм М. Міхновського. Ліберальні ідеї Б. Кістяківського. Літ.: [6] с. 216-239; [13] с. 59-66.	2
8	Основні напрями розвитку політичної думки в Україні XX ст. Націоналістичний напрям у вітчизняній політичній думці. Консервативний напрям політичного думання 20-30-х рр. XX ст. Комуністичний і соціалістичний напрями у вітчизняній політичній думці. Український націонал-комунізм як відгалуження національної революції 1917 р. Політична думка в радянській Україні в період непу. Політична думка в радянській Україні в 1930-х роках. Літ.: [6] с. 262-317; [13] с. 67-72.	2
9	Політична думка на еміграції та в незалежній Україні. Українська політична думка міжвоєнного періоду в середовищі еміграції. Українська політична думка на еміграції у період після Другої світової війни. Трансформація народницьких ідей І. Багряного. Ліберальна	2

	політична філософія І. Лисяк- Рудницького.Український неомарксизм у повоєнний період (В. Винниченко, Р. Роздольський, І. Майстренко, В. Голубничий). Розвиток націоналістичних ідей у діаспорі (Д. Донцов, Л. Ребет, «двійкарі»). Літ.: [6] с. 516-624; [13] с. 73-83.	
	Разом за семестр	18
Разом		52

Перелік семінарських занять для студентів заочної форми здобуття освіти

№ п/п	Теми семінарських занять	Тривалість, год.
1	Становлення теоретичних моделей держави в концепціях XVIII – сер. XIX ст. Просвітницька думка Англії (А. Сміта, Дж. Ст. Мілль). Етичні та політичні ідеї в Німеччині к. XVIII – п.XIX ст. (І. Кант, Г. В. Ф. Гегель). Політичні ідеї ідеологів європейських національних рухів XIX ст. (Дж. Мадзіні, Т. Масарик). Соціалізм- утопізм (Р. Оуен, А. Сен-Симон, Ш. Фур'є).Соціально-історичні передумови політичного вчення марксизму. Марксистські погляди на походження, сутність і класово-насильницький характер держави. Вчення марксистів про соціалістичну революцію та диктатуру пролетаріату. Літ.: [1] с. 151, 274, 399, 709; [2] с. 321-335; [3].	2
2	Особливості соціально-політичної думки Західної Європи кін. XIX – поч. XX ст. Теорія політики Макса Вебера .Теорія демократії Жареля-Алексіса-Кререля де Токвіля. Теорія еліт і політичного (правлячого) класу Вільфредо Парето, Гаetano Москою та Робертом Міхельсом Літ.: [1] с. 112, 442, 455; [2] с. 351-369; [4] с. 351-409.	2
4	Ідейно-політичні течії сучасності. Політичні ідеї представників націоналізму. Політичні ідеї представників фемінізму. Політична теорія екстремізму. Політичні підходи представників екологізму. Політичні ідеї представників технократизму. Політичні ідеї представників популізму. Літ.: [1]; [2] с. 762-813	2
5	Основні напрями розвитку політичної думки в Україні XX ст. Загальна характеристика ідеології українського національно–визвольного руху 40 –50 –х років та особливості розвитку української політичної думки цього періоду. Утворення УГВР та її програмні документи. Критика тоталітаризму та імперіалізму. Політичні ідеї представників українського дисидентського руху 1960- 1980-х років. Літ.: [6] с. 452-515; [13] с. 91-96.	2
	Разом за два семестри	8

5.3 Зміст самостійної (у т. ч. індивідуальної) роботи здобувача вищої освіти

Самостійна робота студентів полягає у систематичному опрацюванні програмного матеріалу з відповідних джерел інформації, підготовці до семінарських занять, виконанні індивідуальних завдань тощо. До послуг студентів сторінка у Модульному середовищі для

навчання, де розміщені Робоча програма дисципліни, необхідні матеріали з її навчально-методичного забезпечення та контролю результатів навчання.

Зміст самостійної роботи студентів заочної форми навчання

Студенти заочної форми навчання виконують контрольну роботу, яка включає три теоретичних питання. Вимоги до її виконання, методичні вказівки і варіанти визначаються методичними рекомендаціями до виконання контрольних робіт, які кожен студент отримує на кафедрі у період настановчої сесії, а також вони доступні в Модульному середовищі для навчання ХНУ.

Орієнтовна тематика індивідуальних завдань

Круглий стіл.

Для проведення круглого столу обирається одне проблемне питання, досліджуване навчальною дисципліною. Студенти завчасно готують доповіді. Учасники круглого столу з різних точок зору розкривають обговорювану проблему.

Круглий стіл No1.

Тема: "Політичні уроки Нікколо Макіавеллі".

Орієнтовна тематика виступів:

1. Принципи управління державою за Н.Макіавеллі.
2. Н.Макіавеллі про способи створення сильної і справедливої держави.
3. "Державець" Н.Макіавеллі як посібник з керівництва державою та утримання влади.
4. Проблема співвідношення політики і моралі у творчості Н.Макіавеллі.
5. Динамічний (той, що змінюється) ідеал правителя за Н. Макіавеллі.
6. Про співвідношення мети та засобів при створенні нових держав за Н, Макіавеллі.
7. Проблема політичної необхідності та свободи волі у Н. Макіавеллі.
8. Правила "мистецтва політики" Н. Макіавеллі.

Круглий стіл No2.

Тема: Ідейно-політичні доктрини сучасності.

Орієнтовна тематика виступів:

1. Лібералізм в сучасному світі.
2. Вплив консерватизму на соціально-політичну сферу суспільства в сучасний період.
3. Сучасний авторитаризм і політична ідеологія.
4. Сучасна соціал-демократія: ідеологія та політична практика.
5. Ідеологія екологізму: конструктивний та деструктивний аспекти.
6. Ідеологія та політична практика фемінізму.
7. Технократизм - ідеологія майбутнього?
8. Глобальні проблеми сучасності в основних ідейно-політичних доктринах.

5.3 Зміст самостійної (у т. ч. індивідуальної) роботи

Самостійна робота студентів полягає у систематичному опрацюванні програмного матеріалу з відповідних джерел інформації та виконанні індивідуальних практичних завдань.

Зміст самостійної роботи студентів денної форми навчання

Номер тижня	Вид самостійної роботи	Тривалість, год.
Семестр 1		
1	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т1, підготовка до усного опитування та поточного контролю на семінарському занятті .	5

[illegible]

	опитування та поточного контролю.	
2	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т14, підготовка до усного опитування та поточного контролю на семінарському занятті .	5
3	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т15, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
4	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т16, підготовка до усного опитування та поточного контролю на семінарському занятті .	4
5	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т16, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
6	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т17, підготовка до усного опитування та поточного контролю на семінарському занятті , отримання та початок виконання індивідуального завдання.	4
7	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т17, підготовка до усного опитування та поточного контролю, виконання індивідуального завдання.	4
8	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т18, підготовка до усного опитування та поточного контролю на семінарському занятті .	4
9	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т19, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
10	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т20, підготовка до усного опитування та поточного контролю на семінарському занятті .	4
11	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т21, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
12	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т22, підготовка до усного опитування та поточного контролю на семінарському занятті.	4
13	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т23, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
14	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т24, підготовка до усного опитування та поточного контролю на семінарському занятті .	4
15	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т25, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
16	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т25, підготовка до усного опитування та поточного контролю на семінарському занятті .	4
17	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т26, підготовка до усного опитування та поточного контролю на семінарському занятті .	4
Разом за семестр		70
Разом		154

Зміст самостійної роботи студентів заочної форми навчання

Студенти заочної форми навчання виконують контрольну роботу, яка включає три теоретичних питання. Вимоги до її виконання, методичні вказівки і варіанти визначаються методичними рекомендаціями до виконання контрольних робіт, які кожен студент отримує на кафедрі у період настановчої сесії, а також вони доступні в електронному освітньому ресурсі в Модульному середовищі для навчання ХНУ.

6 Технології та методи навчання

Процес навчання з дисципліни ґрунтується на використанні традиційних та сучасних технологій та методів навчання, зокрема: лекції (з використанням методів проблемного та інтерактивного навчання і візуалізації); семінарські заняття (з використанням аналізу кейсів, проблемних ситуацій, пояснення, дискусія тощо), самостійна робота (робота над засвоєнням теоретичного матеріалу, виконання індивідуального завдання, підготовка до поточного та підсумкового контролю тощо).

7 Методи контролю

Система оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти базується на аналізі знань і навичок та здійснюється відповідно до “Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Хмельницькому національному університеті”.

Поточний контроль здійснюється під час аудиторних семінарських занять, а також у дні проведення контрольних заходів, встановлених робочою програмою і графіком освітнього процесу. При цьому використовуються такі методи поточного контролю:

- усне опитування під час семінарських занять,
- оцінювання доповідей, виступів;
- обговорення проблемних ситуацій;
- оцінювання результатів виконання індивідуального завдання.

При виведенні підсумкової семестрової оцінки враховуються результати як поточного, так і підсумкового контролю (іспиту). Здобувач вищої освіти, який набрав з будь-якого виду навчальної роботи, суму балів нижчу за 60 відсотків від максимального балу, *не допускається* до семестрового контролю поки не виконає увесь обсяг, передбачений Робочою програмою для цього виду роботи. Здобувач вищої освіти, який набрав позитивний середньозважений бал (60 відсотків і більше від максимального балу, встановленого для кожної структурної одиниці) з усіх видів поточного контролю і не склав іспит, вважається таким, який *має* академічну заборгованість. Ліквідація академічної заборгованості із семестрового контролю здійснюється у період екзаменаційної сесії або за графіком, встановленим деканатом відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ».

8 Політика дисципліни

Політика навчальної дисципліни загалом визначається системою вимог до здобувача вищої освіти, що передбачені чинними положеннями Університету про організацію і навчально-методичне забезпечення освітнього процесу. Зокрема, проходження інструктажу з техніки безпеки; відвідування занять з дисципліни є обов’язковим. За об’єктивних причин (підтверджених документально) теоретичне навчання за погодженням із лектором може відбуватись в онлайн режимі. Успішне опанування дисципліни і формування фахових компетентностей і програмних результатів навчання передбачає необхідність підготовки до семінарського заняття (вивчення теоретичного матеріалу з теми, попередню підготовку до усного опитування, активно працювати на занятті, презентувати результати виконаного індивідуального завдання, брати участь у дискусіях тощо).

Здобувачі вищої освіти зобов’язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт у встановлені терміни, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни. Пропущене семінарське заняття студент зобов’язаний відпрацювати у встановлений викладачем термін, але не пізніше, ніж за два тижні до кінця теоретичних занять у семестрі.

Засвоєння студентом теоретичного матеріалу з дисципліни оцінюється за результатами відповідей на семінарських заняттях. Виконання індивідуального завдання завершується його презентацією у

терміни, встановлені графіком самостійної роботи.

Здобувач вищої освіти, виконуючи самостійну або індивідуальну роботу з дисципліни, має дотримуватися політики доброчесності (заборонені списування, плагіат (в т.ч. із використанням мобільних девайсів)). У разі виявлення плагіату в будь-яких видах навчальної роботи здобувач вищої освіти отримує незадовільну оцінку і має повторно виконати завдання з відповідної теми (виду роботи), що передбачені робочою програмою. Будь-які форми порушення академічної доброчесності **не допускаються**.

У межах вивчення навчальної дисципліни здобувачам вищої освіти передбачено визнання і зарахування результатів навчання, набутих шляхом неформальної освіти, що розміщені на доступних платформах (наприклад, Prometheus), які сприяють формування компетентностей і поглибленню результатів навчання, визначених робочою програмою дисципліни (детальніше у Положенні про порядок визнання та зарахування результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ).

9 Оцінювання результатів навчання студентів

Оцінювання академічних досягнень здобувача вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ». При поточному оцінюванні виконаної здобувачем роботи з кожної структурної одиниці і отриманих ним результатів викладач виставляє йому певну кількість балів із призначених робочою програмою для цього виду роботи. При цьому кожна структурна одиниця (робота) може бути зарахована, якщо здобувач набрав не менше 60 відсотків (мінімальний рівень для позитивної оцінки) від максимально можливої суми балів, призначеної структурній одиниці.

Будь-які форми порушення академічної доброчесності не допускаються та не толеруються.

Отриманий здобувачем бал за зарахований вид навчальної роботи (структурну одиницю) після її оцінювання викладач виставляє в електронному журналі обліку успішності здобувачів вищої освіти. За умови виконання усіх видів навчальної роботи за результатами поточного контролю протягом вивчення навчальної дисципліни, встановлених її Робочою програмою, здобувач денної форми здобуття освіти з навчальної дисципліни, підсумковим контролем для якої є іспит, може набрати до 60 балів. Позитивну підсумкову оцінку здобувач може отримати, якщо за результатами поточного та підсумкового контролів набере від 60 до 100 балів. Семестрова підсумкова оцінка розраховується в автоматизованому режимі в інформаційній підсистемі «Електронний журнал» (ІС «Електронний університет») і відповідно до накопиченої суми балів визначається оцінка за інституційною шкалою та шкалою ЄКТС (див. таблицю Співвідношення...), яка заноситься в екзаменаційну відомість, а також до Індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти.

Структурування дисципліни за видами навчальної роботи і оцінювання результатів навчання студентів денної форми навчання у першому семестрі

Аудиторна робота								Самостійна робота	Семестровий контроль	Разом
Семінарські заняття (8 контрольних точок)								Індивідуальне завдання	Іспит	Сума балів
1-2	3-4	5-6	7-8	9-10	11-12	13-14	15-16			
Кількість балів за вид навчальної роботи (мінімум-максимум)										
3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	3-5		24-40	60-100*
24-40								12-20	24-40	

Примітка : *За набрану з будь-якого виду навчальної роботи з дисципліни кількість балів, нижче встановленого мінімуму, здобувач отримує незадовільну оцінку і має її перездати у встановлений викладачем (деканом) термін. Інституційна оцінка встановлюється відповідно до таблиці «Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС».

Структурування дисципліни за видами навчальної роботи і оцінювання результатів навчання студентів денної форми навчання у другому семестрі

Аудиторна робота	Самостійна робота	Семестровий контроль	Разом
------------------	-------------------	----------------------	-------

Семінарські заняття (4 контрольних точки)				Індивідуальне завдання	Іспит	Сума балів
1-2	3-4	5-6	7-9			
Кількість балів за вид навчальної роботи (мінімум-максимум)						
6-10	6-10	6-10	6-10		24-40	60-100*
24-40				12-20	24-40	

**Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів
заочної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами**

Аудиторна робота		Самостійна робота	Семестровий контроль	Разом
Семінарські заняття		Контрольна робота	Іспит	Сума балів
1	2			
Кількість балів за вид навчальної роботи (мінімум-максимум)				
9-15	9-15	12-20	30-50	
18-30		12-20	30-50	60-100

Оцінювання на семінарських заняттях

Оцінка, яка виставляється за роботу на семінарських складається з таких елементів: усне опитування студентів на знання теоретичного матеріалу з теми; вільне володіння студентом спеціальною термінологією і уміння професійно обґрунтувати прийняті рішення при виконанні завдань.

При оцінюванні результатів навчання здобувачів вищої освіти на семінарських заняттях викладач користується наведеними нижче критеріями:

Оцінка та рівень досягнення здобувачем запланованих ПРН та сформованих компетентностей	Узагальнений зміст критерія оцінювання
Відмінно (високий)	Здобувач вищої освіти глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає логічний виклад відповіді мовою викладання (в усній або у письмовій формі), демонструє якісне оформлення завдань. Здобувач не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки, демонструє навички з вирішення фахових завдань. При відповіді допустив дві-три несуттєві <i>помилки</i> .
Добре (середній)	Здобувач вищої освіти виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом, орієнтується у вивченому матеріалі; свідомо використовує теоретичні знання для вирішення завдань; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання правил, закономірностей тощо. Відповідь здобувача вищої освіти будується на основі самостійного мислення. Здобувач вищої освіти у відповіді допустив дві-три <i>несуттєві помилки</i> .

Задовільно (достатній)	Здобувач вищої освіти виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь здобувача вищої освіти будується на рівні репродуктивного мислення, здобувач вищої освіти має слабкі знання структури навчальної дисципліни, допускає неточності і <i>суттєві помилки</i> у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим, набув навичок, необхідних для виконання нескладних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
Незадовільно (недостатній)	Здобувач вищої освіти виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні завдань. Як правило, оцінка «незадовільно» виставляється здобувачеві вищої освіти, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення навчальної дисципліни.

Таблиця – Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти
Критерії оцінювання результатів виконання індивідуального завдання

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за виконання індивідуального завдання складає 20 балів.

Виконання індивідуального завдання завершується його презентацією у терміни, встановлені графіком самостійної роботи.

ІДЗ здобувача вищої освіти оцінюється з використанням нижче наведених у таблиці критеріїв оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти (мінімальний позитивний бал – 12 балів, максимальний – 20 балів).

Таблиця – Критерії оцінювання виконання та захисту індивідуальних завдань

Узагальнений зміст критерія оцінювання	Сума балів за завдання
Підтверджено самостійність виконання завдання, продемонстровано уміння логічно, послідовно викладати власні думки, представлено якісну презентацію.	18-20
Підтверджено самостійність виконання завдання, проте відсутнє чітке авторське бачення наявних проблем, здобувач не повною мірою здатен сформулювати висновки з проведеної роботи, представлено якісну презентацію.	15-17
Підтверджено самостійність виконання завдання, проте відсутнє чітке авторське бачення наявних проблем, здобувач не повною мірою здатен сформулювати висновки з проведеної роботи, наявна презентація результатів роботи.	12-16
Підтверджено самостійність опрацювання інформації, проте студент показує слабку орієнтацію у визначених результатах роботи, не здатен сформулювати висновки, відсутня презентація результатів роботи.	0-11

Оцінювання результатів підсумкового семестрового контролю (іспит)

Освітня програма передбачає підсумковий семестровий контроль з дисципліни у формі іспиту, завданням якого є системне й об'єктивне оцінювання підготовки здобувача з навчальної дисципліни. Складання іспиту відбувається за попередньо розробленими і затвердженими на засіданні кафедри білетами. Відповідно до цього в екзаменаційному білеті пропонується поєднання питань як теоретичного, так і практичного характеру.

Таблиця – Оцінювання результатів підсумкового семестрового контролю здобувачів вищої освіти денної форми навчання (40 балів для підсумкового контролю)

Види завдань	Для кожного окремого виду завдань		
	Мінімальний (достатній) бал (задовільно)	Потенційні позитивні бали * (середній бал) (добре)	Максимальний (високий) бал (відмінно)
Теоретичне питання № 1	6	8	10
Теоретичне питання № 2	6	8	10
Практичне завдання	12	16	20
Разом:	24		40

***Примітка.** *Позитивний бал за іспит, відмінний від мінімального (24 бали) та максимального (40 балів), знаходиться в межах 25-39 балів та розраховується як сума балів за усі структурні елементи (завдання) іспиту.*

Таблиця – Оцінювання результатів підсумкового семестрового контролю здобувачів вищої освіти заочної форми навчання (50 балів для підсумкового контролю)

Види завдань	Для кожного окремого виду завдань		
	Мінімальний (достатній) бал (задовільно)	Потенційні позитивні бали * (середній бал) (добре)	Максимальний (високий) бал (відмінно)
Теоретичне питання № 1	8	10	15
Теоретичне питання № 2	8	10	15
Практичне завдання	14	16	20
Разом:	30		50

***Примітка.** *Позитивний бал за іспит, відмінний від мінімального (24 бали) та максимального (40 балів), знаходиться в межах 25-39 балів та розраховується як сума балів за усі структурні елементи (завдання) іспиту.*

Для кожного окремого виду завдань підсумкового семестрового контролю застосовуються критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти, наведені вище (**Таблиця – Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти**).

Підсумкова семестрова оцінка за інституційною шкалою і шкалою ЄКТС визначається в автоматизованому режимі після внесення викладачем результатів оцінювання з усіх видів робіт до електронного журналу. Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС у наведеній нижче таблиці.

Таблиця – Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Рейтингова шкала балів	Інституційна шкала (Опис рівня досягнення здобувачем вищої освіти запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни)	
		Залік	Іспит/диференційований залік
A	90-100	Зараховано	Відмінно/Excellent – високий рівень досягнення запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни, що свідчить про безумовну готовність здобувача до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
B	83-89		Добре/Good – середній (максимально достатній) рівень досягнення запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни та готовності до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
C	73-82		

D	66-72		Задовільно/Satisfactory – Наявні мінімально достатні для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом результати навчання з навчальної дисципліни
E	60-65		
FX	40-59	Незараховано	Незадовільно/Fail – Низка запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни відсутня. Рівень набутих результатів навчання є недостатнім для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
F	0-39		Незадовільно/Fail – Результати навчання відсутні

Семестрова оцінка виставляється, якщо загальна сума балів, яку набрав студент з дисципліни за результатами поточного та підсумкового контролю, знаходиться у межах від 60 до 100 балів. При цьому за інституційною шкалою ставиться оцінка «відмінно/добре/задовільно», а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній студентом сумі балів відповідно до таблиці Співвідношення.

10 Питання для самоконтролю результатів навчання

Перший семестр.

1. Предмет і завдання історії політичних вчень як самостійної навчальної дисципліни;
2. Загальна характеристика розвитку політичної думки у країнах Стародавнього Сходу;
3. Політична думка в країнах Стародавнього Сходу: Індія;
4. Політична думка в країнах Стародавнього Сходу: Китай;
5. Політичні вчення в Стародавній Греції: загальна характеристика;
6. Політична думка раннього періоду в стародавній Греції (IX–VI ст. до н.е.: загальна характеристика;
7. Період розквіту давньогрецької політичної думки (V– перша половина IV ст. до н. е.: загальна характеристика;
8. Софісти;
9. Політичні погляди Сократа;
10. Політичні погляди Платона;
11. Політичні погляди Аристотеля;
12. Політичні погляди Полібія;
13. Розвиток політичної думки в Стародавньому Римі: загальна характеристика;
14. Вчення Цицерона про державу і право;
15. Стоїцизм;
16. Осмислення політичних інститутів в християнстві;
17. Політичні погляди Августина;
18. Політичні вчення в Західній Європі в період Середніх віків: загальні риси та тенденції;
19. Політична теорія середньовічної схоластики. Фома Аквінський;
20. Вчення про закон і державу Марсилія Падуанського;
21. Ідея прав людини в епоху Середньовіччя: загальна характеристика;
22. Політичні вчення в Західній Європі в епоху Відродження та Реформації: загальна характеристика;
23. Вчення Н. Макіавеллі про державу і політику;
24. Головні політичні ідеї Реформації;
25. Політичні погляди Мартіна Лютера;
26. Політичні погляди Жана Кальвіна;
27. Політичне вчення Жана Бодена;
28. Політичні ідеї раннього соціалізму;
29. “Утопія” Томаса Мора;

30. “Місто Сонця” Томмазо Кампанелли;
31. Політичні вчення в Нідерландах і Англії в період ранніх буржуазних революцій: загальна характеристика;
32. Виникнення теорій природного права та суспільного договору. Вчення Г. Гроція про державу і право;
33. Політичне вчення Б. Спінози;
34. Основні напрямки англійської політичної думки в період буржуазної революції 1642-1649 рр.;
35. Політичне вчення Т. Гоббса;
36. Вчення Дж. Локка про державу і владу;
37. Політичні аспекти філософії Просвітництва;
38. Політичні ідеї Вольтера;
39. Політичне вчення Ш.-Л. Монтеск'є;
40. Політичне вчення Руссо;
41. Політичні вчення в США у XVIII–XIX ст.;
42. Вчення Е. Канта про державу і право;
44. Вчення Гегеля про державу і громадянське суспільство;
45. Політичні погляди Є. Бентама;
46. Політичні погляди А. де Токвіля;
47. Аналіз демократії у роботах А. де Токвіля;
48. Політичні ідеї у роботах Дж. Ст. Міля;
49. Політична думка Нового часу: загальна характеристика;
50. Політичні погляди Джона Адамса;
51. Політичні погляди Олександра Гамільтона;
52. Політичні погляди Томаса Джефферсона;
53. Політичні погляди Томаса Пейна;
54. Політичні погляди Джорджа Вашингтона;
55. Політична доктрина марксизму: загальна характеристика;
56. Осмислення інститутів держави і права в марксизмі;
57. Теорія безкласового суспільства у марксизмі;
58. Ранні теорії еліт Г. Моски та В. Парето, “залізний закон олігархії” Р. Міхельса.
59. Теорія політики Макса Вебера .
60. «Реалістичні» тенденції в політичній науці.
61. Теорії інституціоналізму.
62. Біхевіоралістичні теорії політики.
63. Розвиток і конституювання основ політологічної науки.
64. Нормативні теорії влади і демократії.
65. Теорії системного та структурно-функціонального аналізу політики.
66. Компаративний і комунікативний аналіз політики.
67. Теорії політичної модернізації: від інституціоналізму до раціоналізму.
68. Технократично-сцієнтичні концепції політичного розвитку.
69. Постсистемні підходи до аналізу політики.

Другий семестр

1. Лібералізм: ідейні витoki та сутнісні характеристики.
2. Лібералізм: історія ідей та сучасність: загальна характеристика.
3. Класичний лібералізм.
4. Пізній (реформований, демократичний) лібералізм.
5. Неолібералізм.
6. Консерватизм: сутнісні характеристики.
7. Консерватизм: історія ідей та сучасність (розвиток вчення): загальна характеристика.
8. Неоконсерватизм: проблеми свободи, демократії і держави в сучасному консерватизмі.
9. Соціал-демократизм: ідейні витoki.
10. Становлення сучасної соціал-демократії.

11. Соціал-демократія в повоєнний період.
12. Проблеми взаємин світської і церковної влади в Київській Русі та їх апологети.
13. Політичні трактати періоду Київської Русі.
14. Розвиток ідей ісихазму в Україні.
15. Розвиток раціоналістично-гуманістичного руху в українських землях.
16. Політичні погляди С. Оріховського та Ю. Дрогобича.
17. Становлення гуманістичної думки України.
18. І.Вишенський: життя та політичні погляди.
19. Характеристика напрямів полемічної літератури в Україні періоду пізнього середньовіччя.
20. Український традиціоналізм та новаторство політичної думки XVII ст.
21. Політичні погляди С. Яворського.
22. Розвиток політичної думки в Києво-Могилянській академії.
23. Політико-правові документи періоду Визвольної війни XVII ст.
24. Конституція П. Орлика – феномен української політичної думки XVIII ст.
25. Просвітницький напрям в політичній думці України XVIII ст.
26. Т. Шевченко: життєвий шлях та суспільно-політичні погляди.
27. Розвиток політичних ідей в Україні на початку XIX ст.
28. Панславізм Кирило-Мефодіївського товариства.
29. Генеза політичних ідей в “австрійській” Україні (пер. пол. XIX ст.)
30. Громадівський рух та його вплив на формування політичної думки.
31. Еволюція політичних поглядів І. Франка.
32. М. Драгоманов – теоретик розв’язання українського національного питання.
33. Соціалістичні ідеї С. Подолинського.
34. Політичні погляди Л. Українки.
35. Політичні погляди М. Павлика.
36. Український соціалізм початку XX ст.: генеза, зміст та історична доля.
37. Національно-державницький напрям в українській політичній думці.
38. Народницький напрям в українській політичній думці.
39. Консервативний напрям в українській політичній думці.
40. Ідеї лібералізму в Україні у др. пол. XIX ст.
41. В. Липинський – ідеолог українського монархізму.
42. М. Грушевський та завдання української революції початку XX ст.
43. Соціалістичні погляди В. Винниченка.
44. С. Петлюра – еволюція від соціалізму до націонал-державництва.
45. Український націонал-комунізм в СРСР.
46. Політичні ідеї галицьких радянофілів.
47. Ідеологія інтегрального націоналізму.
48. Створення та програмні засади ОУН.
49. Рух опору др. пол. XX ст. в Україні: причини виникнення та політичні погляди.
50. Політична думка в умовах незалежної України.

11 Навчально-методичне забезпечення

Навчальний процес з дисципліни повністю і в достатній кількості забезпечений необхідними матеріалами, що розміщені в модульному середовищі для навчання Moodle. Доступ до ресурсу:

<https://msn.khmn.edu.ua/course/view.php?id=5529>

12 Матеріально-технічне та програмне забезпечення дисципліни

Інформаційна та комп’ютерна підтримка: ПК, планшет, смартфон або інший мобільний пристрій, проєктор. Програмне забезпечення: програми Microsoft Office або аналогічні, доступ до мережі Інтернет, робота з презентаціями.

Вивчення навчальної дисципліни не потребує використання спеціального програмного забезпечення, крім загальноновживаних програм і операційних систем.

13 Рекомендована література

Основна

1. Історія політичної думки : навч. енцикл. словник-довідник для студентів вищ. навч. закл. / за заг. ред. Н. М. Хоми. Львів : Новий Світ-2000, 2015. 766 с
2. Історія політичної думки : підруч. / за заг. ред. Н. М. Хоми [І. В. Алексеєнко, Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна та ін.]. Львів : «Новий Світ – 2000», 2016. 1000 с.
3. Марчук В. П. Історія політичних і правових вчень: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / В. П. Марчук. Київ : Персонал, 2009. 480 с.
4. Кирилюк Ф.М. Історія зарубіжних політичних вчень Нової доби: Навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 414 с.
5. Кирилюк Ф. М. Новітня політологія: навч. пос. [для студ. вищ. навч. закл.] / Ф. М. Кирилюк. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 564 с.
6. Історія політичної думки України: підручник / за заг. ред. Н. М. Хоми; [І. Вдовичин, І. Вільчинська, Є. Перегуда та ін.]. Львів: Новий Світ-2000, 2017. 632 с.

Додаткова

7. Історія розвитку політичної думки: курс лекцій / В.В.Мадісsov [та ін.]. Київ: Либідь, 1996. 174 с.
8. Історія політичних і правових вчень Стародавнього світу : курс лекцій / П. Ф. Щербина ; Хмельницький ін-т регіонального управління та права. Хмельницький : ХІРУП, 2000. - 406 с.
9. Історія політичних і правових вчень : навч.посіб. / Ф. П. Шульженко, Т. Г. Андрусак. 2. вид., стер. Київ : Юрінком Інтер, 2004. 304 с.
10. Історія суспільно-політичної думки : курс лекцій : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Б. В. Слющинський ; Європ. ун-т Київ : Вид-во Європ. ун-ту, 2005. 453 с.
11. Історія політичних і правових вчень : курс лекцій / М. В. Цюрупа. Київ : КУТЕП, 2005. 200 с.
12. Історія української суспільно-політичної думки : навч. посібник / уклад. В. В. Морозов. Київ : КНЕУ, 2006.180 с.
13. Історія політичної думки в Україні : навчальний посібник / В. П. Горбатенко [та ін.] ; Міжрегіональна академія управління персоналом. Київ : МАУП, 2007. 128 с.
14. Новітня політична лексика (неологізми, okazіоналізми та інші новотвори) / [І. Я. Вдовичин, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін.]; за заг. ред. Н. М. Хоми. Львів : «Новий Світ – 2000», 2015. 492 с.
15. Заславська О., Налімова В., Посвістак О. Вплив діяльності популістських політичних партій на демократію в XX-XXI ст. *Вісник НТУУ "КПІ" Політологія. Соціологія. Право.* 2022. № 1 (53). С. 65-72.
16. Заславська О., Налімова В., Посвістак О. О. Новий популізм як технологія політичного маркетингу політичних партій. *Актуальні проблеми політики.* 2022. Вип. 69. С. 65-73.

14 Інформаційні ресурси

1. Модульне середовище для навчання. Доступ до ресурсу: <https://msn.khmnu.edu.ua/course/view.php?id=5529>
2. Електронна бібліотека університету. Доступ до ресурсу: <https://library.khmnu.edu.ua/>
3. Репозитарій ХНУ. Доступ до ресурсу: <https://elar.khmnu.edu.ua/home>
4. Відкриті он-лайн курси на освітніх платформах. Доступ до ресурсу: <https://prometheus.org.ua>, <https://ed-era.com/>, <https://www.coursera.org/>, <https://www.udemy.com/>.